

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

APVIENOTĀ **LONDONAS AVĪZE** UN **LATVIJA**

2021. gada 16. – 29. jūnijs

Nr. 23 (1681)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

Priecīgus vasaras saulgriežus!

Andrejs Eglītis

*Zem viena Jāņu vainaga
Tik cieši galvas kopā saliksim –
Lai mūsu pieres mūžam viena rotā sedz.
Lai acīs mūžam vienas ilgas degot redz.
To tautu nesalauzt, tā nenomirs nekur –
Ko Jāņu vainags zaļš un asins kopā tur.
Ligo!*

*Ar klusām bāru vaimanām
Kāpj tēvu zeme debesīs –
Ligo!
Tev, krusta tauta, nesatumst –
Spožs riets ar rītu satiksies!
Ligo!*

*Zem viena Jāņu vainaga
Tik cieši galvas kopā saliksim –
Lai tādi dzīvot varam, ticēt, palikt, būt –
Par sirdspukstu, kas otra sāpi dziļāk jūt.
Kā salauzts šķēps caur Jāņu nakti liktens skrien,
Ar valsti pilskalnus, ar tautu vainags sien.
Ligo!*

**Latvijā piemin
1941. gada
14. jūniju**
3., 4. un 10. lpp.

**Juŗa Lorenca un
Kārļa Streipa
komentāri**
5. lpp.

**Stāsti, ko glabā
Okupācijas
mūzejs**
7. lpp.

**Par labdarību
un sirdsapziņas
grāmatvedību**
8. lpp.

**Kultūras
rosības
Birmingemā**
11. lpp.

**Nākamais
numurs
iznāks
29. jūnijā**

SALLIJA
BENFELDE

Informātvā telpa aizvien vairāk tiek piedūļota visā pasaulē, arī Latvijā, un brīžam šķiet, ka tā jau līdzinās nevis netīram ūdenim, bet vircai. Tajā pašā laikā aizvien skaļākskan balsis par cilvēktiesībām, vārda brīvību un sliktu valsti, kuŗa negrib ļaut katram paust savu viedokli.

Pirms gandrīz septiņiem gadiem, 2014. gada decembrī, intervijā mūsu laikrakstam vaicāju Egilam Levitam, toreiz Eiropas Savienības Tiesas tiesnesim, par demokrātiju, tiesībām paust savu viedokli un par vienīgo pareizo nostāju jebkuŗā jautājumā. Situācijā, kad robežas starp vārda brīvību un apzinātu vai neapzinātu dezinformāciju un meliem tiek izpludinātas un brīžam to vairs nav, der ielūkoties dažās E. Levita atbildēs:

“Liberāla attieksme pret dažādām idejām un nostādnēm ir demokrātijas priekšnoteikums. Tā nozīmē, ka par dažādiem viedokļiem ir jādiskutē, bet tā nekādā ziņā nenozīmē, ka cilvēkam nevar būt savs viedoklis vai ka viņam nevajadzētu mēģināt pārliecināt citus par sava viedokļa pareizību. Diskusijas rezultātā izkristalizējas vairākums, kas demokrātiskā procedūrā pieņem visai sabiedrībai, arī mazākumā palikušajiem, saistošu lēmumu.

Tomēr liberālu demokrātiju nedrīkst sajaukt ar vērtību relativismu. Demokrātija kā sabiedrības un valsts sistēma balstās uz noteiktām vērtībām, kas pašas stāv ārpus diskusijas. Pie tām pieder cilvēktiesību pamati, demokrātiskas procedūras, pati valsts eksistence, jo tikai valsts kā ietvars nodrošina pilnvērtīgas liberālas demokrātijas funkcionēšanu (pilnvērtīga demokrātija „ārpus” valsts nav iespējama).

Ja sabiedrība reiz ir pieņēmusi modernas, liberālas demokrātijas iekārtu, tad tā vairs nedrīkst graut tās priekšnoteikumus – piemēram, demokrātiskā ceļā atcelt cilvēktiesības un ieviest policejisku sistēmu, grozīt konstitūciju tā, ka valsts prezidents tiek ievēlēts uz mūžu, vai pat likvidēt savu valsti kā demokrātijas satvaru.

Citiem vārdiem – demokrātiju nevar likvidēt demokrātiskā ceļā. No tā izriet, ka liberālai demokrātijai ir pienākums ar visiem tiesiskiem līdzekļiem novērst savas eksistences apdraudējumus, lai kādi tie būtu.”

“Demokratijai ir pienākums sevi aizsargāt”

E. Levits

Covid-19 un partijas

Neuzticēšanos valstij, bailes un pat klaju naidīgumu pret visu ārpus sevis pandēmija un ar to saistītie jautājumi ir tikai vairojuši. Un uz šī fona visdažādāko savvērestību teoriju piekritēji tās izmanto bez jebkādiem šķēršļiem. Šausmu stāsti par vakcinām un to, kādēļ tās tiek lietotas, izplatās kā ugunsgrēks stiprā vējā, nesastopot īpašus šķēršļus. Tirgus izpētes kompānijas “NielsenIQ” dati liecina, ka šī gada aprīlī 56 procenti Latvijas valsts iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 64 gadiem puda pozitīvu viedokli par vakcināciju – par 6 procentu punktiem vairāk nekā februārī. Jāpiebilst, ka to skaits, kuŗi vēlas vakcinēties, tagad vēl mazliet ir audzis, bet Baltijas valstu vidū Latvijā saglabājas augstākais iedzīvotāju īpatsvars, kuŗi vakcinēties neplāno. Turklāt ir zināma sabiedrības daļa, it sevišķi Krievijas pierobežā dzīvojošie, kuŗi būtu ar mieru vakcinēties ar Krievijā izstrādāto vakcīnu *SputnikV*. Tikmēr Krievijā Levadas Centra socioloģiskā aptauja liecina, ka 60 procenti Krievijas iedzīvotāju negrib vakcinēties, jo vai nu neuzticas pašreizējai valsts varai vai arī neuzticas *SputnikV*.

Protams, pretestību vakcinām vismaz daļēji var skaidrot ar okupācijas laika mantojumu – bija pierasts, ka vara melo un ka tai nevar ticēt, lai ko tā arī teiktu. Acīmredzot, tas darbojas kā reflekss Krievijā, un zināmā mērā arī Latvijā. Turklāt Saeimas partiju rīcība nestiprina uzticību ne Saeimai, ne valdībai. Saeimas mēģinājums rīkoties pretēji Satversmes tiesas lēmumam teju radīja konstitucionālo krīzi, no kuŗas izdevās izglābties par mata tiesu – Valsts prezidents Egils Levits brīdināja partijas, ka viņam nāksies atlaist Saeimu.

Neapšaubāmi, daļa sabiedrības vienkārši baidās, grib nogaidīt un, iespējams, gluži visiem šausmu stāstiem un savvērestības teorijām netic. Tomēr rezultāts ir tāds, kāds tas šobrīd ir, un gaisotne sabiedrībā neuzticēšanās varai, partiju rīcība, kas to vēl vājina un vienkārši cilvēciskas bailes un nedrošības sajūta, pamazām sāk apdraudēt pašu valsti. Šajās noskaņās daļa sabiedrības droši vien nepamanīja vai neticēja ziņai par to, kā Krievija meklē blogerus, kuŗi varētu rakstīt negatīvas atsauksmes – izdomājumus par Rietumos ražotajām vakcīnām. Britu laikraksts “*Guardian*” maijā ziņoja par kādu ar Krieviju saistītu sabiedrisko attiecību aģentūru “*Fazze*”, kas Vācijas un Francijas blogeriem un influenceriem piedāvājusi samaksu, lai viņi savus sekotājus informē par vairāku simtu cilvēku nāvi, kas it kā esot izraisījies pēc vakcinācijas ar *BioNTech/Pfizer* Covid-19 vakcīnu. Atsaucoties uz sociālajā tīklā *LinkedIn* pieejamo informāciju, *Guardian* vēstīja, ka aģentūras *Fazze*

vadības cilvēki ir no Maskavas un ka agrāk viņi strādājuši Krievijas uzņēmēju izveidotā aģentūrā.

Latvijā sociālajos tīklos, it sevišķi *Facebook*, bieži atsaucas uz ārzemju lapās publicētu informāciju. Bieži tās ir krievu vai ar Krieviju saistītas tīmekļa lapas, kuŗas nereti atsaucas uz kādu it kā nopietnu pētījumu ārzemēs, bet nereti vien līdz galam informācijas ķēdīti nevar izsekot, jo tāda pētījuma vai publikācijas nemaz nav vai arī tajā rakstītais pārstāstot ir krietni papildināts ar neesošiem faktiem.

Kā tas notiek?

Šī masīvā melu, puspatiesību un klajas dezinformācijas kampaņa ir vērsta ne tikai pret vakcināciju, tā radot apdraudējumu veselības aprūpes sistēmai. Ir skaidrs, ka, neizvairoties no jauna Covid-19 vīrusa uzliesmojuma, veselības aprūpes sistēma var vienkārši sabrukt, un tas var notikt jebkuŗā valstī, ne tikai Latvijā, ja slodze kļūst pārāk liela. Šo kampaņu veikli izmanto arī daļa opozīcijas partiju, lai iedzīvotājos nostiprinātu pārliecību, ka pie varas esošajiem nevar uzticēties – nevienam, nekad un nekādā gadījumā. Visspilgtākie šīs “frontes kaŗotāji” ir pie frakcijām nepiederošā Saeimas deputāta Alda Gobzema partijas “Likums un kārtība” biedri un atbalstītāji. Viņu intereses ir saistītas ne tikai ar vīrusa pandēmiju, viņi ir diezgan atklāti Kremļa politikas atbalstītāji, piemēram, Baltkrievijas jautājumā. Gobzems pauž, ka Latvijai nevajag bāzt savu degunu Baltkrievijas jautājumos, jo mums pats galvenais ir eksports. Krievija tiešām jau ir piedraudējusi, ka vairs neiepirks Latvijā ražotās šprotes. Tiesa, zivjrūpniecības aizstāvji, Saeimā ārpus frakcijām esošais deputāts un Gobzema atbalstītājs Didzis Šmits, arī Gobzema sabiedrotais zivju pārstrādes uzņēmuma “Brīvais Vilnis” īpašnieks Arnolds Babris izliekas nezinām, ka no visas Latvijā saražotās zivju konservu produkcijas uz Eiropas Savienību aiziet 54 procenti, bet uz Krieviju, Baltkrieviju un Kazachstanu eksports kopā pavisam ir vien 1,2 procenti. 2002. gadā Babris beidza dienestu Satversmes aizsardzības biroja, nodaļā, kas

uzraudzīja organizēto noziedzību. Neoficiāli izskanējis, ka Babris bijis viens no tiem Latvijas specdienestu darbiniekiem, ar kuŗiem sadarboties atteikušies mūsu ārvalstu partnerdienesti. Viņam bijuši vairāki mēģinājumi izveidot partijas, kas izgāzušies. Šobrīd viņš ir a/s “Brīvais vilnis” valdes priekšsēdētājs un īpašnieks. Un regulāri Krievijas medijos kritizē Latvijā notiekošo. Šī gada janvārī TV raidījumam “Nekā personīga” viņš paziņoja, ka “es zinu, kā uztaisīt tā, ka nākošajā dienā mēs dzīvojam pilnīgi citā valstī”. Citiem vārdiem sakot, Babris apgalvo, ka var uztaisīt valsts apvērsumu, tikai viņš to negribot darīt.

Latvijas medijos vārda un preses brīvības vārdā parādās ne mazums “viedo”, kuŗi redz, ka viss ir slikti un nepareizi un ka vajag pavisam citu varu un varbūt pat citu valsti. Tiek izmantota arī jau sen zināma, bet ļoti iedarbīga metode – liela daļa no informācijas, ko šie cilvēki izplata, ir patiesa, bet pa vidu iepīts kāds melīgs fakts vai arī savdabīgs fakto skaidrojums ar zināmu nokrāsu.

Liela nozīme ir sabiedriskajiem medijiem, bet jāteic, ka reizēm – acīmredzot, baidoties, ka tiks pārņemta vārda brīvības ierobežošana, uz diskusijām tiek uzaicināts kāds žurnālists vai eksperts, kuŗš ir “smalks amata meistars”. Proti, fakti lielākoties netiek sagrozīti, bet to izklāstā vai skaidrojumā klāt tiekšams meistarīgi tiek piepīta kāda niansīte, kas uz visu liek paurdzīties pavisam no citas puses, un viss izskatās pavisam nejauki. Vēl bēdīgāk, ja no, piemēram, četriem diskusijas dalībniekiem, divi ir šādi “meistari” – viens atklāti “bliež” vismaz dīvainus apgalvojumus, bet otrs tā smalki un, atvainojiet par šī jēdziena lietošanu, eleganti to visu papildina ar intonācijām un zemtekstiem. Šķiet, nu jau klasisks piemērs ir jautājums par attālinātajām mācībām, kuŗas vecākiem un bērniem tiešām ir sagādājušas ne mazumu raīžu. Vecāki vai nu nevarēja strādāt, jo bērni bija jāpalīdz vai tie vienkārši jāpieskata, arī bērni kļuva depresīvi, jo viņiem pietrūka saskarsmes ar vienaudžiem. Tagad mācību gads ir beidzies, bet

runas par to, cik slikti valdība ir rīkojusies, liekot mācīties attālināti, turpinās. Vieni apgalvo, ka pandēmijas nav, ka valdība apzināti audzina slikti izglītotus izpildītājus, kuŗus varēs kontrolēt pēc sirds patikas, ignorējot to, ka pat vēl tagad Latvija pēc inficēšanās rādītājiem joprojām ir trešajā vietā Eiropā, kaut gan situācija uzlabojas. Ir apstiprināta cita izglītības un zinātnes ministre, kuŗa saka, ka viņas galvenais uzdevums būs rudenī atsākt mācības klātienē. Vai epidemioloģiskā situācija netiks vērtēta? Protams, tiek apspriesta iepriekšējā ministre, un ir žurnālisti, kas pievienojas apgalvojumiem, ka attālinātās mācības nebija vajadzīgas, izliekoties nezinām, ka epidemioloģiskie dati liecināja, ka lielāko tiesu bērni inficējās, bet simptomu nav, tādēļ ļoti bieži viņi bija infekcijas izplatības avots. Diemžēl gadās, ka vienā raidījumā tiek aicināti vairāki šādu viedokļu paudēji, un nelāga pēcgarša pēc tam paliek vēl ilgi.

Sekas

Manuprāt ar pirmajām reālajām dezinformācijas sekām saskāramies pašvaldību vēlēšanās, kuŗas notika jaunajos novados pēc teritoriālās reformas. Vēlēšanas pēc Satversmes tiesas lēmuma nenotika Varakļānu un Rēzeknes novados, tur tās notiks 11. septembrī, un Rīgā, kur ārkārtas vēlēšanas notika pagājušajā gadā. Šajās vēlēšanās bija viszemākais balsotāju skaits kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas: piedalījās tikai 34,01 procenti balsstiesīgo vēlētāju.

Protams, pandēmija ir nogurdinājusi cilvēkus, padarījusi tos vairāk apātiskus, partiju uzvedība nav vairojusi uzticību varai, bet dezinformācija un meli, kas klājas visam pāri kā pelēks šķidrums, tiešām ir panākuši savu – cilvēki vairs netic, ka ir vērts kaut ko darīt, jūtas atstumti un sveši un uz savu valsti ļoti bieži raugās kā uz ienaidnieku. Bail domāt, kas var notikt nākamajā gadā Saeimas vēlēšanās, jo dūsmīgie, apvainotie un apmānītie droši vien būs pirmie, kuŗi dosies vēlē, lai atbriotos, lai kaut ko mainītu. Un būs ne viena vien partija, kas patiesībā sapņo par citu valsti un pavisam citu draugu Austrumos, kuŗa šos cilvēkus pievilinās. **Tādēļ atliek aicināt – neticiet visam, ko izlasāt vai dzirdat sociālajos tīklos, izvēlieties uzticamus medijos, lai pēc gada nebūtu rūgti jāvilas. Un jācer, ka Latvijas Drošības dienesti aktīvāk vērsīsies pret tiem, kuŗi izplata melus.**

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finānciālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF

Mediju atbalsta fonds

MĀRIS
BRANCIS

Pieņemu, ka neesmu vienīgais, kuŗš nav tuvos draugos ar svešvārdiem, kas klejo apkārt un meklē sapratēju. Manā sētā tie iekļūst reti vai, pareizāk sakot, ienāk gan, taču ātri pazūd, draudzīgu sagaidīšanu negūstot. Tad nu mēģināsim noskaidrot, ko nozīmē no citas tautas leksikas patapinātais jēdziens *palimpsests*, palīgā ņemot paša grāmatas autora teikto priekšvārdā: "Par palimpsestu sauc rokrakstu, kas rakstīts uz pergamenta, uz kuŗa jau bijis cits rokraksts vai pat vairāki. Vai nu tāpēc, ka iepriekšējais rokraksts laika gaitā izbalējis un kļuvis nesalasāms, vai tādēļ, ka tā saturs kaut kādu iemeslu dēļ tapis netikams vai nepieņemams, vai – piezīmētāk – materiālu trūkuma dēļ rakstītājs iepriekšējo tekstu no pergamenta nokasa un raksta savējo." Mazliet tālāk viņš secina: "Rakstīt par kolekcionārisma nozīmē darināt palimpsestu".

Uzreiz jāprecizē, ka par kolekcionēšanu un kolekcionāriem, par šo, kā dažam liekas, apsēstību, līdz šim latviešu valodā nav iznācis nevienas pētījums. Vienīgi laikrakstos un žurnālos kaut kas izlasāms, tomēr dziļāk neanalizējot doto jautājumu (prese un žurnāli nemēdz kādā jautājumā nopietnāk ie-

gremdēties, vismaz Latvijā ne). Arī citu valstu apgādi nav bijuši īpaši naskāki. Iemesli tam ir vairāki. Pirmkārt, šī tēma prasa pamatīgu iedziļināšanos. Otrkārt, ne katrs kolekcionārs ar labu prātu ļaunas rakstītāja ziņkārībai, zinātkārei. Tāpēc vien šis Pēteris Bankovska pētījums ir vērtīgs, pat saistošs, ko labprāt vēlētos ieteikt izlasīt arī citiem, kuŗi tiecas uzzināt vairāk gan par priekšmetu, gan par mākslas darbu vākšanu un par kolekcionāriem, gan vēl jo vairāk par Latvijas kultūras vēsturi no pavisam cita skatu punkta nekā līdz šim.

Grāmatas autors Pēteris Bankovskis pārziņā vairākas valodas. Tas devis viņam iespēju iedziļināties kādā problēmā, ko par to saka arī Rietumu literatūra. Viņš 1980. gadā beidzis LVU svešvalodu fakultāti, pēc tam sācis mācīties, bet izstājies no Mākslas vēstures un teorijas nodaļas 3. kursa Mākslas akadēmijā, strādājis avīzē *Padomju Jaunatne, Literatūra un Māksla un Labrīt*. Daudzi zinās, ka viņš ilgus gadus vadīja Latvijas Kultūras fondu. Viņa rosināts, arī es sāku publicēties, kādēļ esmu viņam ļoti pateicīgs. Pēteris Bankovskis vienmēr izcēlies ar plašajām zināša-

nām, aso prātu, spēju satvert problēmas pašu būtību, ar lielisko kopto valodu.

Šīs kvalitātes grodi atklājas arī šajā pētījumā.

Kā ikvienā pamatīgā zinātniskā apcerējumā, arī šajā viss sākas ar historiografiju – ar plašu ieskatu publikāciju vēsturē par kolekcionēšanu ārzemēs un Latvijā. Te, starp citu, uzzinām, ka 1920. gadā Rīgā izdots žurnāls *Baltijas filatēlists* iznāca arī vācu, angļu un franču valodā un ka tas drīz vien tika drukāts 10 000 eksemplāros. Pēc Otrā pasaules kara arī iznāca līdzīga satura žurnāls, pat divi, taču tikai ārzemēs, ne Padomju Latvijā. Latvijai atgūstot valstisko neatkarību, dienasgaismu ieraudzīja vairāki dienavēstis, nopietnākais bija žurnāls *Antikvariāts*, bet nu jau tie visi pārtraukuši savu darbību.

Nākamajā nodaļā Pēteris Bankovskis izanalizē kolekcionāru veidošanās vēsturi pasaulē un to specifiku. Ar šo "slimību" bija saslimuši daudzi redzami zinātnieki, rakstnieki un citu profesiju pārstāvji, piemēram, Zigmunds Freids, Balzaks, Mopasāns, Prusts u.c.

Domāju, lasītājiem daudz jauna atklās lappuses, kas vēsta par

kolekcijām Latvijā, sevišķi Zemgales un Kurzemes hercogistē un Vidzemes muižās, kuŗās krājas ievērojamas mākslas vērtības. P. Bankovskis iepazīstina ar kolekcionāru vārdiem, viņu biografijām, viņu interešu lokus un ieguldījumu Latvijas kultūrā. Te uzzinām, ka savulaik zemēs ap Daugavu, Lielupi un Gauju baltvāciešu jeb vācbaltu namos bija skatāmi Leonardo da Vinči, Mantenjas, Korredžo, Velaskesa un daudzu jo daudzu citu slavenu Renesanses un vēlāku laiku gleznotāju darbi.

Pētījuma autors visai kritiski izturas pret 1905. gada revolūciju un tai sekojošām muižu dedzināšanām, kas pakļāva liesmām ne tikai muižnieku mantu, izcilus arhitektūras piemērus, arī neiedomājamā kultūras vērtības. Bet ko var gribēt no neaudzinātas, neizglītotas un iekšēji saniknotas tautas? Tas pats attiecas arī uz padomju okupāciju, kuŗu vadoni un noteicēji bieži bija "tumsī ļautiņi", viņu mazattīstītas smadzeņu masēja nodrāzītas frazes un lielkulīga ideoloģija.

Starpkara periodā kolekcionāru kustība latviešu inteliģentās

sabiedrības vidū tikai sākās, šo procesu aprāva gan padomju kara spēka iebrukums Latvijā, gan padomju funkcionāru aprobežotība kultūras ziņā, gan izsūtīšanas uz Sibīriju, kas visbiežāk skāra latviešu inteliģenci.

Pēc pēdējā kara kolekcionārs bieži tika pielīdzināts spekulāntam, līdz ar to ir vajājams, jo ir komunisma cēlēju mērķu novēršējs no šī uzdevuma un tādēļ ir pat ienaidnieks. Paldies Dievam, šāds stāvoklis nepastāvēja ilgi, mākslas darbu krājēji klusi rosījās un uzkrāja mākslas vērtības no pazūšanas.

Grāmatas pēdējās nodaļas vērtības mūsdienu kolekcionāru iedziļinātā, kuŗi vairāk vai mazāk virza mūsdienu mākslas evolūcijas gaitu, kādi ir Dina un Jānis Zuzāni, Viktors Astaņins, Pēteris Avens un citi. Kolekcionešana ir dzīvs process, kas rodas it kā pats no sevis, tad iegūst noteiktu virzību, līdz pārveidojas vai izsīkst. Pēteris Bankovskis uzskata: "Spēle, izrādīšanās, noslēpums, dziņa, kaislība, atkarība, patoloģija, laika kavēklis, instruments prāta asināšanai – tas viss un vēl daudz vairāk saistās ar kolekcionārisma".

ZIED, ZIED UN ZIED...

Aktrisei Martai Salai Grinbergs Bostonā – 100

100 gadu robežas sasniegšana vairs nav tā sensācija, kas bija senāk, bet tā aplaimo jubilarus un prasa cieņu, respektu un apbrīnu no pārējiem. Martiņai, kā to pazīst Bostonas sabiedrība, šī lielā diena ir 11. jūlijs. Viņa vēl arvien dzīvo savā mājā, ar palīdzību to uztur priekšzīmīgā kārtībā. Viņas interešu loks ir plašs.

Tur ietilpst opera, klasiskā mūzika, latviešu mūzika, literatūra, arī intelektuālas pārrunas. Viņai ir labi kopts puķu dārzs. Par Martiņu varētu teikt, ka ziedi ir viņas dārzā, puķu vāzēs un viņā pašā. Viņas personība ir kā zieds, kas spēj ieliksmot viņu un tos, ar kuŗiem viņa satiekas. Martiņas loma Bostonas latviešu sabied-

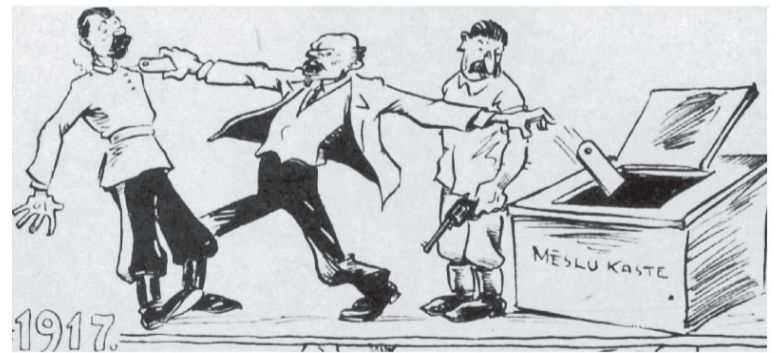
ribā ir jau presē vairākkārt apcerēta. Viņas mūžs norāda, ka var abus – dzīvot un tēlot. Aktrise Marta Sala pieder tai profesionālajai teātra saimei, kas atstāja dzimteni 1944. gadā. Līdz ar dzimteni, viņi atstāja savas mākslas dzīves pamatus. Svešumā nonāca liels skaits aktieņu un mākslinieku no Latvijas teātriem. Minēšu dažas slavenības Bostonā: Latvijas Nacionālā teātra scenogrāfu profesoru Jāni Kugu, režisoru, aktieri, arī lugu autoru Jāni Lejiņu, skatuves meistarū Ernestu Ūdri, Dailes teātra režisoru, aktieri Kārli Veicu, aktieri, režisoru Reini Birzgalī. No provinces teātriem – Anci Rozīti, Valfrīdu Streipu, Skaidrīti Pencī. Šo sarakstu būtu jāturpina, gan no Bostonas, gan no citām Amerikas lielpilsētām. Mana pārlicība, ka mūsu dzimtenes atstāšana ir tiešā sakarā ar 14. jūnija noziegumiem pirms 80 gadiem, ar nolūku iznīcināt mūsu tautu un inteliģenci. Bez šī varmācības rēģa, iespējams, ka tik liels skaits nebūtu atstājuši dzimteni. Nevaram sevi saukt par aizvestajiem, drīzāk gan par izstumtajiem. Bet skumju jau tāpat ir par daudz, tāpēc ir labi priecāties par Martiņas gaidāmo jubileju, par ziediem un vasaru. Tagad jautājums ir, kā apsveikt un cildināt jubilāri, kur atrast īstos vārdus? Vai tiešām būtu jābrīnī vārdus? Kā būtu piekļaut pie savas sirds durvīm? Aiz tām varētu būt arī atbilde.

Ivars Galinš

CITUR IZLASĪTS

Vilibalda Drosmiņa "tēvam" – 120

1901. gada 28. maijā dzimis
latviešu karikatūras klasiķis
Ernests Rirdāns

Ernesta Rirdāna (1901-1954) politiskā karikatūra

Pirms 120 gadiem Bukaišu pagasta mašīnista ģimenē piedzima viens no pirmskara Latvijas iecienītākajiem feletonu autoriem un karikatūristiem Ernests Rirdāns (Rirdāns). Viņa zīmējumi, sākot kopš debijas 1923. gadā, bija plaši iecienīti 20. – 30. gadu periodikā, īpaši satīras žurnālā *Svari*, kuŗa vadībā viņš piedalījās.

Rirdāns bija profesionāls mākslinieks – mācījies grafiku Mākslas akadēmijā pie Richarda Zariņa; bija Latvijas tēlotāju mākslinieku biedrības biedrs, piedalījies vairākās mākslas izstādēs, turklāt apveltīts ar aktiera talantu. Vācu okupācijas laikā Rirdāns pievērsās politiskai ka-

rikatūrai un kopā ar feletonistu Ačuku, tas ir, satīriķi Arnoldu Rubeni, radīja tautā populāro "latviešu Šveika" ekvivalentu dižkareivi Vilibaldu Drosmiņu. Bēglu gaitas viņu aizveda uz Angliju, kur viņš lūkoja arī trimdas presē turpināt to, ko lieliski prata, reizēm piedāvājot zīmējumus britu izdevējiem. Maizei ar to nepietika, un karikatūras klasiķim nācās paralēli strādāt fabrikā, būt par kuģa koku. Ar karikatūrām Rirdāns nodarbojās burtiski līdz dzīves pēdējam mirklim, jo, kā stāsta, arī nomiris no triekas savā dzīvoklī Londonā, zīmējot karikatūru trimdas laikraksta *Laiks* vajadzībām.

(Latvijas Avīze)

Gaviliece pošas simtgadei // Foto: Annelī Ramoliņa

Uz laikmetu sliekšņa

Valdemārs Kārklīņš stāsta par Fēliksa Cielēna mūžu un darbu

(Turpināts no Nr. 22. lpp.)

Nākamais trimdas posms pēc izvešanas Cielēnam pāriet Francijā, sākumā Grenoblē, kur studē Maija Cielēna, vēlāk Parīzē. Šai pasaules kultūras centrā dzīvo un studē prāvs skaits latviešu, īpaši mākslinieki; arī Maija Eliāse, beigusi studijas Grenoblē, šeit Kolarosi privātajā akadēmijā papildinās tēlniecībā. Cielēns šeit saululājās ar savu iecerēto. Parīzē viņš vēlāk arī pabeidz Pēterburgā sāktās tiesību studijas.

Nemierīgajam trimdniekam atkal nākas mainīt dzīves vietu. Pasaules kara sākums Cielēnu pārsteidz Bernē, lai gan īsti par pārsteigumu to nevar saukt – Cielēns trīs gadus presē rakstījis par šī kara draudiem, pat to noteikti pareģojis.

Šai laikā jo spēcīgi nobriest Cielēna idejas par Latvijas patstāvību pretstatā vācu iekarošanas un kolonizācijas plāniem; jau 1915. gada oktobrī viņš izstrādā Latvijas politiskās autonomijas satversmes projekta tezes. Lieki piebilst, ka tās ir pilnīgā pretstatā Ļeņina u. c. boļševiku internacionālajām tendencēm. Toties Cielēna idejas ir labā saskaņā ar latvju gara darbinieku, piemēram, Raiņa idejām par latviešu tautas nākotni. Cielēna ierosmē Šveicē nodibinās Latvju nacionālā komiteja, kuŗas priekšsēdis ir Rainis. Komiteja publicē Raiņa sacerētu atklātu protestu pret vācu nodomāto Latvijas aneksiju.

Šai laikā Cielēns pievēršas arī rakstniecībai: Šveicē viņš sacer dzejas, stāstus un sāk drāmu "Sarkanais nerrs" (ko pabeidz 1922. gadā).

1917. gada notikumi Krievijā spārno visus politiskos emigrantus uz atgriešanos dzimtenē. Fēlikss Cielēns jau ir 29 gadus vecs; viņš jūt pienākumu šai izšķirīgajā brīdī darboties tautas labā; kā publicists viņš arī jau ieguvis vārdu sabiedrībā. Zinot, ka Ļeņina nolūks ir nodibināt personīgu diktatūru un tās labā upurēt vācu imperiālistiem arī Baltiju, braukt turp, sākt aktīvu cīņu pret šiem nodomiem kļūst nepieciešami un neatliekami. Pat krievu liberālu vadonis Miļukovs tai laikā deklarē, atbalstot Pagaidu valdību: "Ja mēs latviešiem piešķirtu politisku autonomiju, tad mums tāda būtu jādod arī samojeidiem!" – Cīņa par Latvijas neatkarību ir nobriedusi, kļuvusi neatliekama.

Negribēdams braukt cauri naidīgai Vācijai, Cielēns izvēlas tālo apkārceļu caur Angliju, pāri Ziemeļjūrai (kur vācu torpēdas gremdē sabiedroto kuģus) uz Norvēģiju, Zviedriju, Somiju un Petrogradu.

Krievijā atgriezies, Cielēns iekļūst pašā revolūcijas krāterī. Viņš ir arī kļuvis īsts bēglis, tikpat trūcīgs kā pārējie; jo tēvs, kas savā laikā no rūpniecības strādnieka kļuvis par turīgu viru, nu visu pazaudējis karā – zaudēts pat noguldījums bankā, jo nauda kļuvusi nevērtīga – un nevar dēlu vairs atbalstīt. Visā zemē valda nemiers un grūti aprakstāms posts.

Cielēns par savu galveno uzdevumu uzskata propagandas apmulsināto latviešu strēlnieku atrašanu no boļševikiem un to

Tālo Austrumu-Sīberijas latviešu nacionālās padomes locekļi (no kreisās): Voldemārs Salnais, Zaķis, Fēlikss Cielēns, Klāvs Lorencs, Jānis Mazpols, Arveds Švābe. Sēž Olga Lorenca (pirma no labās). // Foto: LNB

Pirmās Saeimas Ārlietu komisija 1922. gadā (no kreisās): Fricis Menders, Zigfrīds Meierovics, Francis Trasuns, Ādolfs Klīve, Oto Nonācs, Fēlikss Cielēns, Jānis Vesmans, Pauls Šīmanis, Arveds Bergs, Rainis // Foto: Mārtiņš Lapiņš, RMM arhīvs

pārvēršanu bruņotos demokratiķus sargos. Latvju mazinieki pret boļševikiem visur uzstājas ļoti asā tonī, savus uzskatus paužot *Strādnieku Avīzē*, kur darbojas arī Cielēns; daudz līdzstrādnieku, tāpat redaktors, ir fanātiski antiboļševiki.

Valka... Tērbata... tad uz Rēveli nakti, briesmīgi pārpildītā vilcienā..., īstas bēgļu gaitas, cauri sabrukušai Krievijai, kur ved saduļķotās revolūcijas straumes. Petrograda mirst badā..., izsniedz tikai 50 gramus rupjas kartupeļu un auzu miltu maizes, drusku kaltētu zivju. Par zirga gaļu nav zināms, vai tos kāvis cilvēks vai – Dievs. Ļaudis izdiluši, iekritušām acīm. Komunistu "paradīze" jau sākusi! Arī Cielēns, tur nokļuvis, piecu mēnešu laikā zaudē 14 kg svara.

Cik svarīga Cielēna iecerētā akcija, varam spriest no tā, ka Krievijā tolaik dzīvo ap 700 000 latviešu. To un jo sevišķi strēlnieku pulku pievēršana demokrātiskām idejām varētu ietekmēt ievērojamu pagrieziena politiku, jo boļševiki lielā mērā grib savu šķobīgo varu balstīt uz apmulsinātiem lat-

vju strēlniekiem. Cielēns saraksta apcerējumu "Karš un Latvijas liktenis" šo jautājumu noskaidrošanai, un mazinieku centrālkomiteja to plaši izplata visā Krievijā. Brošūrā noskaidrots politiskais stāvoklis un jo sevišķi latviešu tautai kaitīgā boļševiku ārpolitika. To lasa Krievijā izkļūdušie bēgļi līdz pat Vladivostokai. Tas nav viss: pēc viņa ierosinājuma nodibinās bezpartejiska Latvijas pašnolemšanās savienība ar nodaļām visā Krievijā un līdz pat Šanhajai. Šīs savienības valde publicē Cielēna sastādītu manifestu, kas protestē pret Brestļitovskas mierlīgumu un prasa Latvijas Satversmes sapulci; šo manifestu iesniedz Rietumeiropas valstu valdībām. Latvju pagaidu nacionālā padome drīz pēc tam deleģē uz Londonu Z. Meierovicu, lai Latvijas neatkarībai gūtu starptautisku atzīšanu.

"Nelabvēlīgos apstākļos, trūkumā un badā mēs bez politiskas cīņas veicām arī kultūralu darbību: kopā ar Kārli Dziļleju Petrogradā nodibinājām sabiedrisku un literāru žurnālu *Laika Domas*, piezīmē Cielēns.

Ievērojamākais tā laika notikums Cielēna darbā ir viņa iejaušanās pilsoņu kara notikumos Kazanā. Šiem notikumiem memuāros veltītas tikai dažas lappuses, bet notikumi tik nozīmīgi, tik drāmatiski, ka varētu dot vielu veselam romānam.

Latviešu strēlnieki tolaik Krievijā kļuvi legendāri. Ir gadījumi, kad lielnieku vara nokļūtu apdraudētā stāvoklī, pat sabruktu, ja izdotos strēlniekus pārliecināt, tos pievērst nacionāli-demokrātiskiem ideāliem. Cielēns saprot, ka tas pašreizējā stāvoklī svarīgākais, pat izšķirīgais uzdevums. Dabūjis zināt, ka uz Kazanā fronti nosūtīti divi strēlnieku pulki cīņai pret demokrātiskiem spēkiem un čehiem, viņš bez apdomāšanās dodas turp, lai atrunātu tautiešus no veltīgas asins liešanas un tiem noskaidrotu patieso politisko stāvokli.

Nākamās lappuses grāmatā tik drāmatiskas, ka lasāmas vārda tiešā nozīmē aizturētu elpu. Cielēnam Kaznā ierodoties, pilsēta ir kara stāvoklī, jo gaidāms demokrātisko spēku uzbrukums. Viņš redz, ka ilgi tik apdraudētā vietā

nevarēs kavēties, tādēļ nolēmīgā sarīkot Latvijas pašnolemšanās komitejas uzdevumā priekšlasījumu strēlniekiem un vietējiem tautiešiem, pēc kam doties atpakaļ. Lielgabaliem netālu donot, veic priekšdarbus lekcijai – bet fronte tuvojas tik strauji, ka nodoms jāatmet. Jukās Cielēnam iznāk sastapties ne vien ar strēlnieku politisko komisāru Daniševski, bet pat ar Austrumu frontes virspavēlnieku pulkvedi Vācieti.

Naktī kaujas trokšņi jau pārņem pilsētu; blāzmo ugunsgrēki. Kliegzieni, asaras... Nākamā rītā ielās guļ kritušie. Boļševiki panikā bēg. Pilsētas ļaudis atriebs kārē pie telefonu staba pakāruši Kazanā čekas priekšnieka un viņa mīlākās puskaulus liķus. Grāvī, kas apjož kremļa mūri, krustām šķēršām sasviesti nogalinātie boļševiki. Jā, pilsētu ieņēmis demokrātisku krievu un čehu kara spēks. Latvju pulki aizbēguši, taču ap 150 strēlnieku saņemti gūstā. Iespējams, ka tiem draud nošaušana.

Pats apcietināts, tikko atbrīvojis, Cielēns dodas uz štabu, lai aizrunātu par gūstekņiem un tos glābtu no represijām. Čehu priekšnieks ir labvēlīgs: viņš piekrit Cielēna idejai, ka gūstekņi pārliecināmi ne vien atteikties no boļševiku ideoloģijas, bet arī parakstīt uzsaukumu, kas aicinātu demokrātiskajā pusē pārņemt visus citus latviešu strēlniekus.

Cielēns uzrunā gūstekņus, noskaidro tiem politisko stāvokli, Latvijas intereses. Strēlnieki viņam piekrit un jūsmīgi aplaudē. Sastāda uzsaukumu atteikties no piedalīšanās Krievijas pilsoņu kara un neatbalstīt lielniekus, ko paraksta 134 strēlnieki. Uzsaukumu iespiež 20 000 metienā un izplata starp latvju strēlniekiem, kas vēl sarkano pusē.

Cielēns un viņa domubiedri nūcer, ka uzsaukums ietekmēs, varbūt grozīs visu pilsoņu kara norisi. Ja strēlnieki atteiktos kalpot saviem musinātājiem, iespējams pat, ka sabruktu varmācīgā boļševiku diktatūra. Cielēnam ir tāda sajūta, ka viņš sācis izšķirīgu cīņu ar pašu sarkanās armijas vadoni Trocki – un tiešām, Trockis savās atmiņās vēlāk atzīstas, ka boļševiku vara Kazanā notikumu laikā karājusies mata galā.

Taču cerības nepiepildījās; līnīnīki nāk prettrīcienā un pēc 12 dienām atkaŗo Kazanā. Cielēnu gan nesagūsta, viņš paspējis aizbraukt. Taču boļševiki viņu aizmuguriski tiesā un piesprieŗ Cielēnam nāvessodu. Nodaļu par Kazanā vētrīnīnījam dienām Cielēns nobeidz:

"Kad es šodien, pēc tik daudz gadiem, domāju par šo man piesprieŗto, bet laimīgā kārtā neizpildīto nāvessodu, tad neviļus prātā nāk divainā likteņa spēle. No šāda nāvessoda izpildīšanas nav varējusi izvairīties visi mani trīs lielie boļševistīskie pretinīekī, ar kuŗiem cīnījos 1918. gada augustā pie Volgas: visus viņus – Leo Trocki, Jūliju Daniševski un arī pulkvedi Vācieti nogalināja Staļīna bendes."

(Turpinājums sekos)

SANDRA KALNIETE,
Eiropas Parlamenta deputāte,
Eiropas Tautas partijas grupas viceprezidente

Sibirijā nobendēto dvēseles aicina: esiet modri!

1941. gada 14. jūnijs daudzu Latvijas ģimeņu vēsturē ir ierakstīts ar ciešanu un zaudējuma sāpēm. Šogad paiet 80 gadi kopš Padomju okupācijas vara īstenoja pirmo Latvijas iedzīvotāju masveida deportāciju. Tūkstošiem nevainīgu cilvēku tika izrauti no mājām, pakļauti varmācībai, nežēlībai un pazemojumiem. Ceļā uz izsūtījuma vietu tika šķirtas ģimenes – vīrieši ieslodzīti gulaga nometnēs, sievietes ar bērniem nometinātas stingras uzraudzības vietās. No 15 424 izsūtītajiem Latvijas iedzīvotājiem nometnēs nomira 3341 cilvēks, arī mans vectēvs Jānis Dreifelds. Nometinājumā gāja bojā 1940 cilvēki, arī mana vecmāmiņa Emilija Dreifelde. Abi aizgāja Mūžībā, nezīnāt, ka no viņu klēpja celsies 14 mazbērni.

Mana mamma Ligita, četrpadsmitgadīga meitene, izdzīvoja un atgriezās Latvijā pēc septiņpadsmit gadiem un sešiem mēnešiem. Tur, izsūtījumā, viņa satika manu tēvu Aivaru Kalnieti, kuŗš kopā ar savu mammu Mildu bija izsūtīti 1949. gada 25. martā, jo bija bandīta ģimenes locekļi. Mans vectēvs, mežabrālis Aleksandrs Kalnietis bija notiesāts par pretošanās padomju režīmam un ieslodzīts Pečorlaga nometnē aiz Polārā loka. Viņš nomira dažus mēnešus pirms manas piedzimšanas, tā arī neuzzinot, ka viņš turpināsies trešajā paaudzē. Pēc pie-

Sandra Kalniete 14. jūnija rītā pie Okupācijas muzeja lasa izsūtīto vārdus

dzimšanas mani divreiz mēnesī bija jāreģistrē vietējā čekas nodaļā. Man nav brāļu un māsu, jo vecāki nolēma, ka vairāk vergu viņiem nedzims.

Šogad, pieminot 14. jūnija izsūtīšanu, gan visos Latvijas novados, gan tautiešu mītnes zemēs notiek upu un cietušo novadnieku vārdu lasīšanas ceremonija "Aizvestie. Neaizmirstie". Tā mēs godinām ikviena izsūtītā piemiņu, jo nav nekā personīgāka par cilvēka vārdu un uzvārdu, kas pavada ikvienu no dzimšanas līdz

nāves brīdim un turpina pastāvēt līdz laiku aizlaikiem vēstures annālēs. Šim piemiņas pasākumam izveidotā arī interaktīva Latvijas karte *deportetie.kartes.lv*, kur sadaļā "Deportētie iedzīvotāji" tumšas krāsas apli apzīmē izsūtīto cilvēku dzīvesvietu 1941. gadā. Nospiežot uz apla, ir redzams, kuŗi un cik cilvēku no turienes ir izsūtīti. Turpinājums 14. jūnija piemiņas pasākumiem dienu vēlāk – 15. jūnijā – notika Briselē, kur no Baltijas valstīm izsūtīto cilvēku vārdi tika lasīti Solidaritātes

laukumā pie Eiropas Parlamenta.

Baltijas valstīs nav tādas ģimenes, kuŗai nebūtu sava stāsta par Sibiriju un par tuviniekiem, kuŗi tās aukstajos plašumos pazuduši bez vēsts. Šos stāstus nedrīkst aizmirst, un tie ir jāstāsta – gan lai atcerētos mūsu mīļos un skumtu par tiem, kas neatgriezās, gan lai saprastu, kā ģeopolitika ietekmē cilvēku un valstu likteņus, un mācītos sevi sargāt. Tāpēc par vēstures taisnīgumu un patiesību ir jācinās.

Lai kur es būtu, es vienmēr apzinos, ka esmu Sibirijas bērns, un tas man uzliek īpašu pienākumu. Savas sāpes un asaras es nesu sevī tā, lai tās man netraucētu domāt un rīkoties kā politiķei. Komūnisma noziegumu starptautisko atmakošanu esmu izvirzījusi par savu uzdevumu un tam strādājusi, gan būdama vēstniece un ministre, gan Eiropas komisāre un Eiropas Parlamenta deputāte. Esmu piedzīvojusi daudz rūgtu brīžu, kārtējo reizi sastopoties ar nevēlēšanos saprast, ka abi totalitārie režīmi – nacisms un komūnisms – ir bijuši vienlīdz noziedzīgi. Kad 2004. gadā to pirmoreiz pateicu publiski, atklājot Leipcīgas grāmatu gadatirgu, tad mani medijos gandrīz nomētāja ar politiskās retorikas akmeņiem. Taču tas neizdevās, jo Eiropas Savienībā bija ienākušas valstis no Padomju dominētās Eiropas daļas, kuŗā tūkstošu tūkstoši bija cietuši no komūnisma noziegumiem, un viņu balsis vairs nebija ignorējamas. Sākot ar 2004. gadu, mēs, Baltijas un Austrumeiropas politiķi, diplomāti, vēsturnieki, sabiedriskie darbinieki, esam nenogurstoši skaidrojuši Rietumu sabiedrībai, kas patiesībā notika aiz Dzelzs priekšskara. Tas bija skudru darbs – likt patiesības graudu pie grauda, taču tam ir rezultāts. Šodien vairums Rietumu politiķu un akadēmisko aprindu pārstāvju zina, ka 20. gadsimtā Eiropā ir valdījuši divi totalitārie režīmi – nacisms un komūnisms, kas pastrādājuši noziegumus pret cilvēci. Man tas bija liels gandarījums, kad jaunās Eiropas Vēstures mājas ekspozīcijā Briselē vienu otram līdzās ieraudzīju atrodami Hitleru un Staļinu, kāškrustu un sirpi – āmuru. Bez mūsu neatlaidīgās skaidrošanas un atgādināšanas par komūnisma noziegumiem tas nekad nebūtu noticis.

Tieši tāpēc, ka manas dzimtas stāsts ir tāds, es vēsturi uzskatu par ļoti svarīgu sabiedrības apziņas daļu. Tā palīdz saprast, ka mēs neesam vienīgi tauta un valsts, pret kuŗu pastrādāts liels noziegums un nodarīta liela ne-taisnība. Tādu tautu pasaulē ir daudz. Vardarbība pret cilvēkiem un veselām tautām turpinās arī šodien, un mums, demokrātisko valstu politiķiem, ir jāieņem skaidra un principiāla nostāja šajos jautājumos. Mūsu pienākums ir aizstāvēt cilvēka tiesības un nepieņemt *business as usual* ar vislielākajiem cilvēktiesību pārkāpējiem – Krieviju, Baltkrieviju, Ķīnu, Ziemeļkoreju, Venecuēlu, un šo sarakstu varētu turpināt un

turpināt. Šo valstu amatpersonām ir jāatbild par pastrādātajiem noziegumiem. Pret tām un uzņēmumiem, kas nodrošina šo režīmu budžeta ienākumus, ir jāvērs sankcijas, ko ASV un ES regulāri dara.

Kad rakstīju grāmatu "Ar balles kurpēm Sibirijas sniegos", kā arī veidojot Likteņdārzu, es meklēju atbildi uz jautājumu – kas cilvēkam palīdz izturēt necilvēcīgas ciešanas, ieslēgt dvēselē sāpes un pazemojumu, lai spētu tam pacelties pāri. Manam tēvam Aivaram, tāpat kā daudziem jaunības cerību pilniem cilvēkiem, izsūtījums aizvēra durvis uz dzīvi, kāda tā būtu varējusi būt. Tomēr mana tēvs ne tikai izdzīvoja, bet kļuva par galveno rūpnīcas elektriķi. Pēc Staļina nāves viņš pat iestājās augstskolā. Tēvs prasīgi izmantoja mazāko spraugu režīmā, lai izrautos no viņam lemtās bedres. Tā bija varonība. Līdzīgi varonības stāsti ir daudzās izsūtīto un trimdinieku ģimenēs. Nepadošanās stāsti, ko atkal un atkal ir jāstāsta, lai tie iedvesmo mūsu bērnus un bērnu bērnus. Mēs neesam bāreņu un sevis žēlotāju tauta! Mēs esam sīksti izdzīvotāji – čakli, strādīgi un gudri. Un 14. jūnija un 25. marta lielās izsūtīšanas dienas nav tikai sēru un piemiņas dienas. Tās ir mūsu vecvecāku un vecāku varonības un pašizdzīvības dienas!

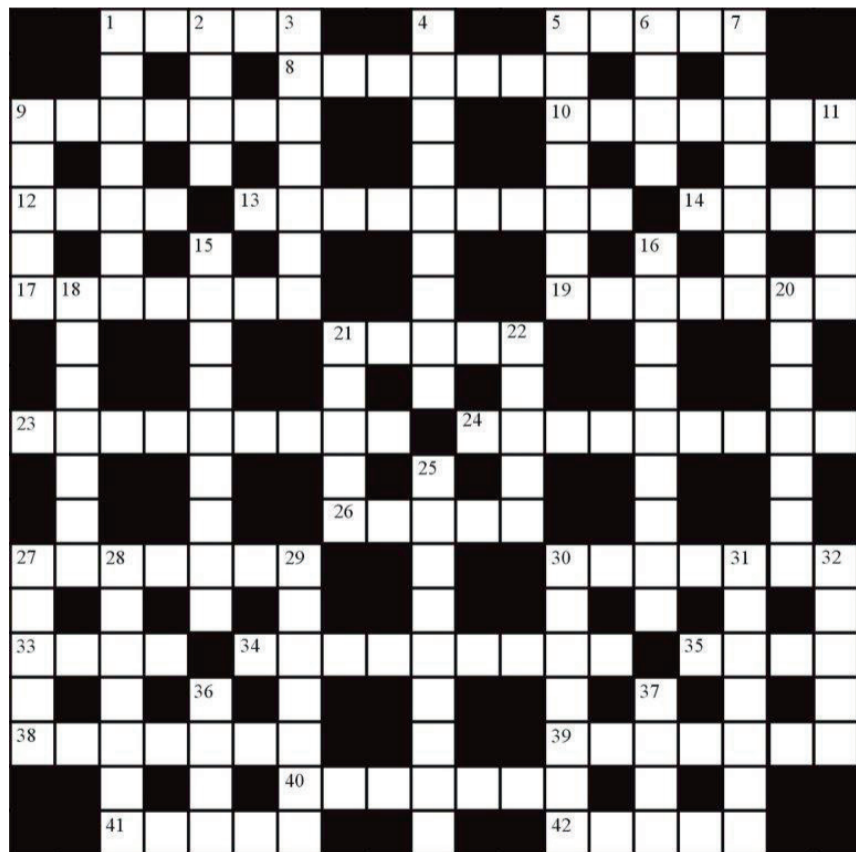
Tās ir vēstures mācības, kas Latvijas cilvēkiem vienmēr jāatceras, jo mūsu ģeopolitiskais stāvoklis ir tieši tāds kā 1940. gadā, un tieši tāpat Latvijai ir gaŗa sauszemes robeža ar divām agresīvām diktatūrām – Krieviju un Baltkrieviju, kas savu mērķu sasniegšanai pārkāpj starptautiskās tiesības. Taču Latvija vairs nav viena. Mēs esam Eiropas Savienības dalībvalsts, un mūs sargā NATO sabiedroto drošības virogs. Labi, ka pēcnatkarības paaudzei Latvijas drošība ir pašsaprotams stāvoklis. Tomēr mēs nekad nedrīkstam zaudēt modrību.

Es bieži sevi pieķeru domās sakām saviem Sibirijā nobendētajiem vecvecākiem: "Kaut jūs zinātu – Latvija tagad ir brīva!" Un tad pati sevi apsauce: "Viņi taču to zina!" Jo, lai kur Sibirijas plašumos būtu izplēnējušas izsūtīto miesas, visu Sibirijā nobendēto dvēseles ir atgriezušās Latvijā. Jā, kaŗos, Sibirijā un trimdā Mūžībā aizgājušo dvēseles ir atgriezušās Tēvzemē. Tās pulcējas Likteņdārzā un kā gaišs starojums mūs visus – vecus un jaunus, pieaugušos un bērnus – pavada un sargā. Tās sargā mūsu tautu no pārsteidzīgiem lēmumiem un brīdina no lētticības. Lai arī Latvija tagad ir citāda nekā viņu jaunības un bērības gados, mūsu Tēvzeme ir brīva, un tikai no mums pašiem ir atkarīgs, kādu valsti veidojam.

Lai mums pietiek saprāta un godaprāta labot pieļautās kļūdas un izvairīties no jaunām, liktenīgām, kas varētu apdraudēt Latvijas valsts un tautas brīvību!

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

Apdzīvota vieta Amatas novadā. 9. Stiprs, postošs vējš. 11. Pilsēta Vācijā, Rūrā. 15. Sala Austrālijas dienvidaustrumu piekrastē. 16. Z. Skujiņa romāns. 18. Panātru dzimtas augs. 20. Viegli uzliesmojošs degmaisījums. 21. Grafiskas zīmes mūzikas skaņu piekaram. 22. Izmeklēta sabiedrība. 25. Viedokļi. 27. Guļamvietas uz kuģa. 28. Satikt. 29. Brīvs no mikroorganismiem. 30. Ierices spēcīgu skaņas signālu raidīšanai. 31. Amazones satekupe. 32. Lašveidīgo kārtas zvērs. 36. Musulmaņu svētā pilsēta. 37. Apdzīvota vieta Ventspils novadā.

Krustvārdu mīklas atrisinājums. (Nr. 22)

Horizontāli: 5. Vilgāle. 7. Balasts. 9. Ako. 10. Asari. 11. Aknas. 12. Ne-
veronis. 15. Piesis. 18. Venera. 19. Tīģeris. 22. Poltava. 23. Turaida. 25. Anglija. 28. Kopija. 29. Krijas. 33. Traktieri. 35. Usuri. 36. Tents. 37. Ore. 38. Saġuris. 39. Pikants.

Vertikāli: 1. Flora. 2. Klases. 3. Laucis. 4. Osaka. 5. Vesperis. 6. Skarene. 8. Stators. 13. Simetrija. 14. Neskaidri. 16. Tīraine. 17. Sintija. 20. Boa. 21. Oda. 24. Pol-lisas. 26. Lektors. 27. Galetes. 30. Tracis. 31. Tronis. 32. Grīgs. 34. Berne.

Horizontāli: 1. Pēc neilga laika. 5. Posms kādā procesā. 8. Rupjš. 9. Brīva, neaizņemta. 10. Apdzīvota vieta Ogres novadā. 12. Asināt. 13. Krasi izteikts pretstats. 14. Neliels grauzējs. 17. ASV štats. 19. Upe, kas ietek Kanjēra ezerā. 21. Pilsēta Francijas rietumos. 23. Minerāls. 24. Pār-drošas. 26. Zivs, no kuras ikriem gatavo melno kaviāru. 27. Tropos un subtropos izplatīti pākš-augi. 30. Pilsēta Brazīlijā, osta

pie Atlantijas okeāna. 33. Pilsēta Rumānijas ziemeļaustrumos. 34. Ārstnieciskā staigāšana. 35. Donavas pieteka. 38. Plaši pazīstami. 39. Sliktas, apvainojošas runas par kādu. 40. Tauriņziežu dzimtas augs. 41. Kuģa kāpnes. 42. Ainas.

Vertikāli: 1. Aizsargpote. 2. Gausi. 3. Pilsēta Polijas dienvidos. 4. Mūsdienu olimpiskās kustības pamatlicējs. 5. Daļuma cienītājas. 6. Mazalkoholisks dzēriens.

“Literatūra glābj laiku”

Jūnija sākumā Anglijas vidienes latviešu grāmatu draugu kluba un Latviešu Kultūras centra Birmingemā iniciatīvas tiešsaistē Zoom platformā tika uzsākts sarunu cikls “Literatūra glābj laiku”, kurā tautieši no jebkuras vietas pasaulē aicināti tikties ar latviešu literātiem, lai runātu gan par šī laika zīmēm, gan popularizētu latviešu rakstnieku darbus diasporā un pasaulē.

Pirmajās divās tikšanās reizēs pasākuma apmeklētājiem tiks dota iespēja kaut attālināti tomēr aci pret aci satikt latviešu rakstniekus **Gundegu Repši**, **Andri Zeibotu** un citus literātus, uzdot jautājumus un saņemt atbildes, diskutēt un paplašināt savas zināšanas gan par latviešu literatūru gan arī apspriest šo laiku un to, kā radošas personības tajā jūtas.

Nākamā tikšanās būs 2021. gada 17. jūnijā plkst. 18 UK (plkst. 20 LV) Zoom ar rakstnieku **Andri Zeibotu**.

Lai pieteiktos Zoom tiešsaistē lūdz rakstīt: latvianculturalcentre@gmail.com vai WhatsApp +447914784603.

Vai vēlies iegūt grāmatu ar Andra Zeibota autogrāfu? Piedalies konkursā!

Līdz raidījuma sākumam uz epastu: latvianculturalcentre@gmail.com nosūti savu jautājumu radījuma viesim un kļūsti par vienu no balvas pretendentiem.

Balvas būs vairākas! Ir paredzētas arī dažas pārsteiguma balvas. Balvas pēc raidījuma tiks nogādātas saņēmēja norādītā vietā Rīgā.

Raidījumu vadītāji: Gunita Lagzdīņa-Skroderēna (Latvija) un Ingmārs Čaklais (Lielbritānija).

Pirmā tikšanās 3. jūnijā notika ar rakstnieci Gundegu Repši, kurai ierakstā var noskatīties *Youtube* platformā, rakstot meklētājā “Sociālais medijs LAIVA”

UZZIŅAI

Latviešu Kultūras centrs Birmingemā ir bezpeļņas labdarības organizācija, kas saglabā, uztur, attīsta un veicina latviešu kultūru Lielbritānijā un pasaulē. Arī Anglijas vidienes latviešu grāmatu draugu klubs darbojas Latviešu Kultūras centra Birmingemā paspārnē. Vairāk in-

formācijas www.facebook.com/LatviesuKulturascentrs un www.kulturascentrs.com.

Raidījumi norisinās projekta “Literatūra glābj laiku” – Latvijas diasporas tikšanās ar latviešu autoriem (triju tikšanās cikls) ietvaros. Projektu finansiāli atbalsta Latviešu Kultūras centrs Birmingemā, Sociālais medijs “Laiva”, Politisko diskusiju klubs Lielbritānijā, Latvijas Republikas

Ārlietu ministrija un Latvijas Republikas vēstniecība Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajā Karalistē.

Plašākai informācijai:

Dace Čaklā, projekta koordinatore. Latviešu Kultūras centrs Birmingemā

Tālrunis: +447914784603

Epasts: latvianculturalcentre@gmail.com

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Likteņdārzs – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Likteņdārzs, veltīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ. Likteņdārzs top kopdarbībā un par ziedojumiem, tā atbalstītāju skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus. Mūsu nākamais lielais kopdarbs — uzcelt Saieta namu! **Palidzi! Ziedo!**

Nodibinājums “Kokneses fonds”
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojumiem EUR:

AS “Citadele banka”

Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starptautiskā ziedojumiem USD:

USA CITIBANK, N.A., NEW YORK

Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas www.liktenzarzs.lv

Laikraksts

BRĪVĀ LATVIJA

JOPROJĀM INFORMĒ, IZGLĪTO, IZKLAIDĒ

Sarunas par Dziesmu svētkiem. Eslingenas svētki – satikšanās, saprašanās un vienotības stāsts

Šogad PBLA paspārnē dibinātā apvienība “Dziesmu svētku forums” sadarbībā ar PBLA Kultūras nozari un padomi uzsāk publisku sarunu ciklu par Dziesmu svētku tradīciju Latvijā un ārpus tās. Pirmā tikšanās plānota **18. jūnijā plkst. 21 pēc Latvijas laika** PBLA tiešsaistes semināru ciklā #kulturanepadodas.

Seminārā atcerēsimies, stāstīsim un veidosim sarunas par Dziesmu svētkiem Eslingenā tālajā 1947. gadā, nesenaajā 2012. gadā, kā arī gaidāmajā 2022. gadā. Ar stāstiem un atmiņām dalīsies svētku rīkotāji un dalībnieki, skatīsim redzētas un neredzētas fotogrāfijas un video materiālus. Tieši ar pirmajiem Eslingenas Dziesmu svētkiem latviešu gars un dziedāšanas svētku tradīcija ienāca Eiropā. Pēcāk tā izplatījās visā pasaulē. Nu ir pienācis laiks zināšanas un at-

miņas par Dziesmu svētkiem savākt vienkopus.

Dziesmu svētku foruma sarunām esat laipni aicināti sekot arī turpmāk, jo nākamās tiks veltītas topošajai Dziesmu svētku ekspozīcijai jaunuzbūvētajā Mežaparka estrādē, pirmajiem Dziesmu svētkiem Kanadā, ASV, Eiropā, Austrālijā un citām interesantām, jaunatklājamām un varbūt pat jums nezināmām svētku tēmām.

Informācija 18. jūnija semināram plkst. 21 pēc Latvijas laika:

PBLA is inviting you to a scheduled Zoom meeting.

Topic: PBLA KF Dziesmu svētku nozares saruna - ESLINGENA
Time: Jun 18, 2021 21:00 RIGA
Join Zoom Meeting
Meeting ID: 838 5626 3141
Passcode: 193094

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
 - Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
 - Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSĻUDINĀJUMIEM:**
● 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
● **SĒRU ĻUDINĀJUMS:**
● **NB! 60 eiro**

Pasta adrese:

Gertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Gertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P,O: 9-17, Pk: 9-13)
Tāl. (redakcijā) +371 67326761,
+371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSĀ:

Brīvās Latvijas digitālo versiju varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur *Brīvās Latvijas* mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.
Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem *Brīvās Latvijas* lasītājiem, kuri tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā versijā, piedāvājam pasūtīt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas, kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Dāvanā *Laika* Mākslas kalendārs 2021!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi BL

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.
Latviešu organizāciju un **privātie sludinājumi** maksā EUR 6,- par 10 mm augstu vienslejiņā platumā aizņemtu telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm) EUR 60,-

Komerciālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāļiem vai sevārdvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precizitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības Laiks-BL kontā –
SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154

Jaunākā informācija sociālajos tīklos:

www.facebook.com/brivalatvija

www.twitter.com/briva_latvija

Mājaslapa: www.brivalatvija.lv

